

מדינת ישראל

משרד החינוך

בגרות לבתי ספר על יסודיים

קיץ 2015, תשע"ה

מספר שאלון 049203

בחינת בגרות בתקשורת - "עיתונות כתובה ומשודרת" – 2 יחידות לימוד

א. **משך הבחינה**: שעותיים ורבע (135 דקות) בנוסף חצי שעה זמן קריאת האנסין- קטע לא מוכר.

ב. **מבנה הבחינה ומפתח הערכה**: בשאלון זה שלושה פרקים:

פרק ראשון – אנסין – קטע לא מוכר

ענה על **שתיים** (2) מתוך **ארבע** (4) השאלות (1-4). 16 נקודות לשאלה, סה"כ 32 נקודות לפרק.

פרק שני - ענה על **שלוש** שאלות (3) מתוך **חמש** (5) השאלות (5-9). 16 נקודות לשאלה, סה"כ 48 נקודות לפרק.

שים לב: שאלה מס' 10 - יהדות ותקשורת – שאלת חובה לתלמידי החמ"ד בלבד- ואינה מיועדת לתלמידי החינוך הממלכתי. על תלמידי החמ"ד לענות על שאלה מס' 10 ועל שתי שאלות נוספות בלבד בפרק זה.

פרק שלישי -שאלות ידע קצרות

ענה על **ארבע** (4) שאלות מתוך **שבע** (7) השאלות (11-17). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

ג. **חומר עזר מותר בשימוש**: אין.

ד. **הוראות מיוחדות**: אין

המבחן כתוב בלשון זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

כתוב במחברת הבחינה בלבד, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים וכדומה).

רשמו "טייטה" בראש כל עמוד טייטה.

רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

הצעת החוק להפסקת הפצתו חינם של "ישראל היום"

אושרה בקריאה טרומית בכנסת

(מעובד ע"פ "העין השביעית", אורן פרסיקו 12.11.2014)

הצעת החוק המגביל את חלוקת החינם של העיתון "ישראל היום" עברה היום בכנסת בקריאה טרומית ברוב של 43 מול 23 מתנגדים, כאשר 9 חברי-כנסת נמנעו ו-9 אחרים נכחו במשכן אך לא הצביעו. הצעת החוק נועדה להגביל את הפצתו החינמית של העיתון "ישראל היום" ולדרוש תמורת רכישת העיתון היומי סכום כסף סמלי.

קדמו להצבעה חילופי דברים חריפים בין מגיש הצעת החוק, ח"כ איתן כבל, לנציג הממשלה השר יובל שטייניץ. ח"כ כבל הסביר כי הצעת החוק שלו לא באה לעולם מתוך "רצון זדוני לפגוע ב"ישראל היום". לדבריו של כבל, "מטרתה להציל את כלל העיתונות המודפסת בישראל, שהולכת ונעלמת לנגד עינינו. זוהי חקיקה למען הפלורליזם, למען ריבוי הדעות, למען העיתונאים ולמען כלל עובדי העיתונים".

"אדלסון מוכר מודעות במחירי רצפה באופן ציני כדי למוטט את מתחריו ואת העיתונות הכתובה בישראל", התריע ח"כ כבל. "כולכם יודעים שישראל היום יכול לנהוג כך רק בגלל שהוא לא מתקיים בזכות הצלחתו כעיתון, אלא בזכות מאות מיליונים של רווחי הימורים שמוזרמים אליו מעבר לים. בכל פעם שהוא מחלק עותק נוסף בחינם או מוכר מודעה במחיר מגוחך, הוא מפסיד כסף, אך בכל פעם שמהמר בקזינו מפסיד את מכנסיו, "ישראל היום" מרוויח בגדול. האם יש מישו בבית הזה שחושב בכנות שככה נראה מודל של עיתון נורמלי, שכך נראית תחרות הוגנת, שהקרפה הזו יכולה לעבור ללא התערבות של בית-המחוקקים?".

לטענתו של כבל: "העיתון הזה איננו מביט ימינה, איננו פוזל שמאלה ואיננו דורך במרכז, כל מהותו היא פולחן המנהיג". ח"כ כבל הוסיף והדגיש כי הוא אינו מבקש לסגור את "ישראל היום", אלא "למנוע את סגירת כל שאר העיתונים במדינה". לדבריו, "ישראל היום" ימשיך לצאת לאור גם לאחר שהחוק יעבור ואף יוכל להימכר במחיר סמלי, כמעט אפסי בהשוואה למתחריו. ח"כ כבל נקב בסכום של שקל אחד, וטען כי אם ב"ישראל היום" לא חושבים שירכשו את עיתונם בעלות של שקל אחד, הרי שהעיתון בוודאי אינו ראוי גם לחלוקה חינם. "עיתון זה לא מילקי", הוסיף ח"כ כבל, "הוא מוצר שמשפיע על תודעתם של בני-אדם, וצריך להתייחס אליו בכבוד הראוי". "לא ירחק היום שגם מצפון-קוריאא יעלו אלינו לרגל כדי ללמוד איך עושים עיתון", הזהיר ח"כ כבל.

"שמעתי את דבריו של חברי איתן כבל ואני מוכרח לומר לכם, כמעט והשתכנעתי", אמר מנגד השר שטייניץ, אך מיד עבר למתקפה על הצעת החוק. "דיברת על צפון-קוריאא שיבואו ללמוד איך עושים עיתון?", פנה השר שטייניץ לח"כ כבל, "אם הצעת החוק שלך תעבור, יבואו מצפון-קוריאא כדי ללמוד איך סוגרים עיתון. התופעה הזו, הרעיון הזה, שפרלמנט יסגור עיתון בהצעת חוק, הוא לא רעיון שמכבד את הדמוקרטיה הישראלית".

"אדוני", הוסיף השר שטייניץ, "אולי אתה לא אוהב את 'ישראל היום' וחושב שיש לו קו מערכתי שלא מוצא בעיניך, זה בכלל לא רלבנטי. כי מחר יהיו פה אנשים שלא יאהבו את הקו המערכתי של עיתון 'הארץ', ויהיה פה רוב מקרי או לא מקרי שיציע לסגור את עיתון 'הארץ', ואתה נותן את הלגיטימציה לכך שבפרלמנט שלנו יהיו הצעות חוק לסגור כלי תקשורת".

"אין פרלמנט בעולם הדמוקרטי שבו מנמקים חוק להצרת צעדיו ובעצם סגירתו או צמצומו של כלי תקשורת בגלל תוכנו, בגלל מהותו, בגלל שלחלק מחברי בית המחוקקים יש עליו ביקורת כזו או אחרת", טען השר שטייניץ. "זה לא דבר שנשמע במקומותינו בעבר. זה מבהיל" הוסיף השר שטייניץ.

"אני רוצה להזהיר את כולנו, מי שיצביע היום בעד סגירת עיתון פוגע מהותית באושיות הדמוקרטיה הישראלית, יוצר תקדים מסוכן בבית-הנבחרים שלנו, מאוד מאוד מסוכן".

פרק ראשון

קטע לא מוכר: ענה על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות הבאות - 16 נקודות לשאלה.
סה"כ לחלק זה 32 נקודות.

שאלה 1:

לטענתו של כבל: "העיתון הזה איננו מביט ימינה, איננו פוזל שמאלה ואיננו דורך במרכז, כל מהותו היא פולחן המנהיג".

א. הסבר את עיקרי תאוריית ההגמוניה (אחת משלוש הגישות הניאו-מרקסיסטיות) (6 נקודות).

ב. הדגם, על פי תאוריית ההגמוניה, את טענותיו של חבר הכנסת כבל שכל מהותו של "ישראל היום" היא פולחן המנהיג. (10 נקודות).

שאלה 2:

"עיתון זה לא מילקי", הוסיף ח"כ כבל, "הוא מוצר שמשפיע על תודעתם של בני-אדם, וצריך להתייחס אליו בכבוד הראוי".

א. הסבר את עיקריה של תאוריית הבניית המציאות, ותאר כיצד העיתון "ישראל היום" עשוי להבנות מציאות בקרב קוראיו (8 נקודות).

ב. ציין והסבר מהם שלושת (3) סוגי ההשפעה של אמצעי התקשורת על הנמען. הדגם, על פי בחירתך, סוג השפעה אחד (1) אפשרי של "ישראל היום" על קוראיו (8 נקודות).

שאלה 3:

"דיברת על צפון-קוריאה שיבואו ללמוד איך עושים עיתון?", פנה השר שטייניץ לח"כ כבל, "אם הצעת החוק שלך תעבור, יבואו מצפון-קוריאה כדי ללמוד איך סוגרים עיתון. התופעה הזו, הרעיון הזה, שפרלמנט יסגור עיתון בהצעת חוק, הוא לא רעיון שמכבד את הדמוקרטיה הישראלית.

א. השווה בין הדגם האוטוריטרי לדגם האחריות החברתית של יחסי תקשורת-שלטון תוך התייחסות להיבטים הבאים: הבעלות על אמצעי התקשורת ויחסי תקשורת שלטון. (8 נקודות).

ב. הסבר מהי תקשורת מגוייסת. הדגם ע"פ האנסין. (8 נקודות).

שאלה 4:

"אני רוצה להזהיר את כולנו, מי שיצביע היום בעד סגירת עיתון פוגע פגיעה מהותית באושיות הדמוקרטיה הישראלית"

א. הסבר מהו חופש הביטוי ומהו חופש העיתונות במדינה דמוקרטית. (6 נקודות).

ב. ציין והסבר שתי (2) הצדקות לחופש הביטוי על פי אהרון ברק. הדגם הצדקה אחת (1) הבאה לידי ביטוי בפתח לשאלה. (10 נקודות).

פרק שני:

ענה על שלוש (3) מתוך חמש (5) השאלות הבאות - 16 נקודות לשאלה. סה"כ לחלק זה 48 נקודות.

שאלה 5: צנזורה עצמית, תקשורת אלטרנטיבית

בחודש דצמבר 2014 שוב עמד ערוץ 10 בפני סכנת סגירה. כתבות רבות פורסמו בנושא זה ויצרו שיח ציבורי ער. למשל: באתר YNET צוטט נשיא המדינה ריבלין באומרו: "צל על הדמוקרטיה" באשר לסגירת ערוץ 10 (29.12.14). לכתבה זו התייחסו גולשים רבים. להלן חלק מהטוקבקים (תגובות):

80. הורדת שלטר לא רק בידי עובדי חשמל. גם בידי הממשלה הדמוקרטית (לת) (29.12.14)

79. מי שאל לאן הלך הכסף? (לת) שלומי (29.12.14)

78. ביבי מעוניין בטלביזיה מטעם - כמו ישראל היום. פראבדה (29.12.14)

77. מעווד התנהלות עסקית נשיא ביסרלי (29.12.14)

76. אם לטייקונים הנאלחים מגיע "תספורות", אז גם לערוץ 10 מגיע שלום, מצרת עליית (29.12.14)

75. מר נתניהו צדק הוא ידע מי זה רובי ריבלין. (לת) איציק גימלאי ציוני, קריות (29.12.14)

74. להחשיך גם את בית הנשיא! ולחסוך 50 מליון בשנה! משיא ומוסד מיותרים!! חדרה (29.12.14)

א. הסבר מהו **טוקבק**. הדגם יתרון אחד (1) וחיסרון אחד (1) על הטוקבקים לעיל. (8 נקודות).

ב. הסבר מהי **צנזורה פנימית/ עצמית**. הדגם את אחד (1) מביטויי הצנזורה הפנימית הבא לידי ביטוי בטוקבק מס' 78. (8 נקודות).

שאלה 6: הסתה, מאמר "הבהלה לעכשיו"

בעמוד פייסבוק פיקטיבי שהועלה לרשת (3.12.14), הופיעה תמונה מעובדת של השר לביטחון פנים, יצחק אהרונוביץ', במדי קצין נאצי. בפרופיל, שטרם התברר מי עומד מאחוריו, כונה השר "קאפו/ יודנראט" במחנה הריכוז הישראלי שידוע גם בשם **מדינת ישראל**" (חדשות 2, משה נוסבאום)

א. הסבר מהי **הסתה**, הדגם דברך על-פי הפתיח לשאלה זו. (8 נקודות).

ב. הסבר את שני (2) הערכים הבאים: **שיתופיות ופתיחות** (מתוך המאמר של יובל דרור/ "הבהלה לעכשיו"). הדגם אחד (1) מהם מתוך הפתיח לשאלה. (8 נקודות).

שאלה 7: אלימות, צנזורה בעידן השמיים הפתוחים

בשנה האחרונה פעל ארגון דאע"ש (ארגון טרור אסלאמי קיצוני) באכזריות רבה ברחבי העולם. תמונות קשות של הוצאות להורג נראו באמצעי התקשורת השונים בארץ ובעולם.

א. הסבר מהי תיאורית "השערת העולם המפחיד והאכזר" עפ"י גרבנר וגרוס וכיצד היא עשויה להשפיע על מי שצופה שעות מרובות בתמונות המתעדות את המעשים האלימים של פעילי דאע"ש. (8 נקודות).

ב. ציין שתי (2) סיבות לשחיקת הצנזורה בעידן השמיים הפתוחים המסבירות את החשיפה של הציבור לתמונות הקשות. (8 נקודות).

שאלה 8: כור היתוך ורב-תרבותיות במדיה הויזואלית

הסדרה "זגורי אימפריה" מביאה את סיפורו של אביאל זגורי, קצין זהוב שיער ותכול עיניים, שנאלץ לשוב לבית משפחתו המרוקאית בבאר שבע לאחר שסבו נפטר. הסדרה נכתבה על ידי מאור זגורי, איש תיאטרון מוערך ובאר שבעי במקור, שביסס את הסדרה על ההווי המשפחתי שלו. הגדולה של הסדרה היא העובדה שהיא שמה זרקור על הבית המזרחי, אך בה בעת אינה פוגענית כלפי מזרחים, אשכנזים, נשים, או כל קהל אחר. (10 nana, מיטל קויפמן).

א. הסבר את מודל ארבעת שלבי הייצוג על פי קלארק, והדגם על פי הפתיח לשאלה באיזה שלב ייצוג נמצאים המזרחים. נמק תשובתך. (8 נקודות).

ב. הסבר את המושגים "כור היתוך" ו"רב תרבותיות" והדגם, על פי הפתיח לשאלה, האם החברה הישראלית היא חברה המעודדת כור היתוך או חברה רב תרבותית, נמק. (8 נקודות).

שאלה 9: לשון הרע ואתיקה עיתונאית

בנו של עברייני ידוע הגיש תביעה נגד עיתון "ידיעות אחרונות", לאחר שהעיתון פרסם ידיעות שבהן זוהה התובע בטעות כאחיו, שהורשע בפלילים. לדברי התובע כלי התקשורת פרסמו את תמונתו ברבים שעה שהיה קטין ובהקשר של מעשים עברייניים, בעוד שהוא מעולם לא הורשע בפלילים. עוד הוא טען כי פרטיותו נפגעה וכי נגרם לו נזק, וכן כי הפרסומים הם בבחינת לשון הרע. בשל כך דרש פיצוי בסך 300 אלף שקל. (אורן פרסיקו, "העין השביעית", 8.2.15).

א. ציין והסבר שתי (2) הגנות אותן יכול לטעון עיתון "ידיעות אחרונות" כנגד תביעת לשון הרע מצד בנו של העברייני. (8 נקודות).

ב. הסבר מהו תקנון האתיקה של מועצת העיתונות וציין סעיף אחד (1) מתוך התקנון שהופר ע"י עיתון "ידיעות אחרונות" בפרסום התמונה השגויה. (8 נקודות).

שאלה 10: מיועדת לתלמידי החינוך הממלכתי דתי

קרא את הידיעה הבאה שהופיעה ב "וואלה חדשות" וענה על שני הסעיפים הבאים:

אסור ללעוס מסטיק וללקק קרטיב ברחוב: תקנון הסמינר החרדי
סמינר חרדי ליד ירושלים דורש מנעורות, רובן בנות 14-18, לחתום על תקנון צניעות כתנאי ללימודים במקום. התקנון שהגיע לידי "וואלה חדשות" מספק הצצה לסעיפים קיצוניים האוסרים בין היתר לעיסת מסטיק, ליקוק קרטיב ברחוב, בילוי משפחתי במסעדה וביקור בקניון - כתנאי ללימודים במקום בשנת הלימודים הבאה.

א. ציין מוטיב אחד (1) של ייצוג החברה החרדית בתקשורת החילונית המופיע בקטע זה. הוכח בחירתך מהקטע. (8 נקודות).

ב. במאמרו "על החיטוט" מסביר הכותב (אשר כהן) מהן הסיבות לאופן הייצוג הזה של החרדים בתקשורת החילונית. כתוב סיבה אחת (1), מתוך הסיבות אותן מונה הכותב, המתייחסת לייצוג שבפתיח. (8 נקודות).

פרק שלישי:

ענה על ארבע (4) שאלות מתוך השבע (7) הבאות

11. הסבר מהי בעלות צולבת וציין סכנה אחת (1) של התופעה. (5 נקודות).
12. הצג את עיקרי תיאורית המזרק/ המחט התת-עורית והסבר לאיזה מסורת/ גל השפעות היא קשורה. נמק. (5 נקודות).
13. הצג שני (2) מאפיינים של השידור ציבורי. (5 נקודות).
14. הצג שתי (2) סיבות (מתוך 4) לריבוי האלימות בתקשורת. (5 נקודות).
15. הסבר מהו בג"צ 'קול העם' ואת הקשר שלו למבחן הוודאות הקרובה. (5 נקודות).
16. הסבר מהי התיאוריה הפוליטית-כלכלית (אחת מ-3 מהתיאוריות הניאור-מרקסיסטיות). (5 נקודות).
17. הסבר מהו ערוץ נישא. ציין שני (2) ערוצי נישא הפועלים כיום. (5 נקודות).

בהצלחה!